

Sémiotická analýza

- Základní terminologie
- znaky, znakové kódy
- denotace, konotace, mýtus, syntagma, paradigma

Sémiotika – vědní obor, který se zabývá studiem znaků a kódů

- mezioborový přístup -> sémiotika kultury, masové komunikace...

Obecně se sémiotika zabývá tím, jak společensky podmíněné užívání znakových systémů produkuje význam

představitelé

Ferdinand de Saussure (1857 – 1913) – švýcarský lingvista

Kurz obecné lingvistiky, 1916

-Jak je generován význam díky strukturním vztahům mezi konstitutivními prvky systému (textu) -> strukturní lingvistika

-Bilaterální pojetí znaku – označující/označované

Charles Morris (1903 – 1979) – tři základní oblasti studia; a) syntax, b) sémantika, c) pragmatika

Charles Peirce (1839 – 1914) – klasifikace znaků na a) ikony, b) indexy, c) symboly

Roland Barthes (1915 – 1980) – Mytologie 1957 (česky, 2004)

Umberto Eco (1932) – Skeptikové a těšitelé 1964 (česky, 2006)

Od druhé poloviny 20. století se sémiotika stala významným nástrojem mediálních studií – zejména tzv. textuální větve, resp. kulturních studií; analýzy literatury, rozhlasu, filmových a televizních textů.

-Jeden z hlavních přístupů k dekodování významů, které se generují uvnitř znakových systémů populární kultury

-Sémiotika chápe význam jako výsledek setkání textu a čtenáře

-Preferované čtení - význam, který do textu záměrně vkládá jeho autor s cílem, aby čtenář tento význam adoptoval.

X

Alternativní čtení (aberační dekodování)

Klíčové pojmy

Klíčovými pojmy utváření významu jsou **znak** a **kód** – jako intersubjektivní, společensky platné, sdílené nástroje komunikace.

ZNAK - vše, co může v mezilidské komunikaci odkazovat k něčemu jinému.

- 1) Musí být smyslově vnímatelný (vyřčené, napsané, vytištěné slovo, fotografie, socha) a odkazovat
- 2) k nějaké skutečnosti (objektu či jevu) a současně k
- 3) nějaké představě

„Významy“ znaků spolu lidé komunikující v daném kulturním prostředí sdílejí díky tomu, že:

- 1) mezi objektem, významem a označujícím existuje nějaká podobnost, nebo
- 2) že se uživatelé daného znaku na jeho významu shodli, že si jejich užití mnohokrát ověřili v komunikační praxi.

Klíčové pojmy

Saussurovo bilaterální pojetí znaku.

Znak je fyzický objekt s významem. Skládá se ze dvou elementů: označujícího a označovaného

Označující – je obraz znaku jak ho my vnímáme. značky na papíře, zvuk ve vzduchu.

Označované – je mentální koncept ke kterému odkazuje. Tento mentální koncept je většinou široce sdílen členy stejné kultury, kteří sdílí stejný jazyk.

Označované je produkt dané kultury stejně jako označující.

Saussure

ZNAK

Označující

Označované

(fyzická
existence
znaku)

+

(mentální
koncept)

Barthes

První stupeň označování

denotace

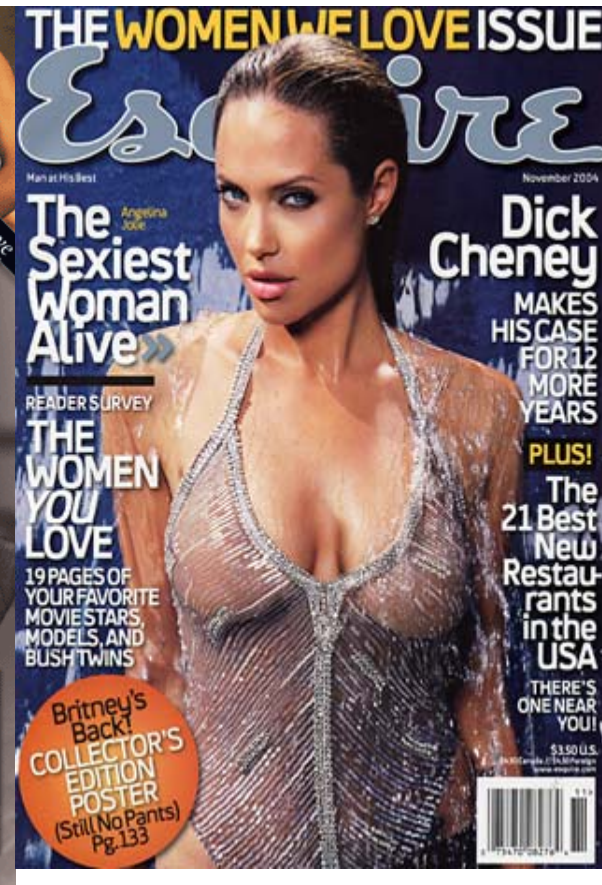
Druhý stupeň označování

konotace, mýtus

Klíčové pojmy

U významu znaku rozlišujeme rovinu (Barthes):

- **denotace** (odkaz ke skutečnosti a zobecněné představě)
- **konotace** (odkaz k postojům, pocitům a hodnocením)
- **mýtu** (odkaz k obecně platným soudům)

Klíčové pojmy

Peirce rozdělil tři typy znaků:

- **Ikona** – se podobá svému objektu (socha, fotografie).
- **index** – je zde přímá spojitost mezi znakem a objektem (kouř – index ohně; hrom – index blesku).
- **symbol** – není zde žádná přímá souvislost mezi znakem a objektem. vztah je čistě věcí dohody a určených pravidel (čísla, slova).

Proč si to říkáme?

Poznání, že komunikujeme pomocí znaků, které mají významy, jež se liší podle kontextu a jež odkazují nejen ke světu kolem nás a představám v našich hlavách, ale také asociují zkušenosti, postoje a pocity, a to nejen individuální, leč i sdílené, je pro studium mediální komunikace důležité proto, že **zdůrazňuje skutečnost, že významy slov, zvuků a obrazů, které se v médiích používají, jsou společensky podmíněné konstrukce.**

Klíčové pojmy

kód – jakýkoliv systém vzájemně souvisejících znaků a pravidla pro jejich užívání, na nichž se shodují příslušníci kultury, v níž se kód používá. podstatným rysem kódu je to, že:

- znaky, které ho utvářejí, jsou **paradigmaticky** uspořádány do skupin, z nichž je možné vybírat.
- znaky z různých skupin je možné **syntagmaticky** uspořádat do sdělení (textů)
- znaky nesou význam, na němž se jeho uživatelé shodnou.

- **Komutativní test** – má dvě hlavní funkce
 - 1) Identifikovat důležité znaky
 - 2) Pomoci určit povahu důležitosti

literatura

Fiske, J. (1991) Introduction to communication studies. London :
Routledge

Barthes, R. (2004) Mytologie. Praha : Dokořán

Eco, U. (2006) Skeptikové a těšitelé. Praha : ARGO

Eco, U. (2007) Jméno růže. Praha : Český klub